

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Nauja Europos įgūdžių darbotvarkė. Drauge dirbant didinti žmogiškąjį kapitalą, įsidarbinimo galimybes ir konkurencingumą“

(COM(2016) 381 final),

Pasiūlymo dėl Tarybos rekomendacijos dėl Įgūdžių garantijos iniciatyvos nustatymo

(COM(2016) 382 final – 2016/0179 (NLE)),

Pasiūlymo dėl Tarybos rekomendacijos dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros, kuria panaikinama 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo

(COM(2016) 383 final – 2016/0180 (NLE)),

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl bendros sistemos siekiant teikti geresnes paslaugas įgūdžių ir kvalifikacijos reikmėms tenkinti (Europass), kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 2241/2004/EB

(COM(2016) 625 final – 2016/0304 (COD))

ir dėl

„Darbo rinkoje esančių asmenų įgūdžių tobulinimo“

(tiriamoji nuomonė (pirmininkaujanti Maltos prašymu))

(2017/C 173/09)

Pranešėja **Indrė VAREIKYTĖ**

Bendrapranešėję **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2016 10 6 Europos Komisija, 2017 2 17 Europos Sąjungos Taryba, 2016 10 21 Pirmininkaujanti Malta, 2016 9 16
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2017 2 3
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 2 22
Plenarinė sesija Nr.	523
Balsavimo rezultatai	196/0/6
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Komitetas teigiamai vertina Komisijos pasiūlytą Naują Europos įgūdžių darbotvarkę ir mano, kad ji padės sukurti geresnę asmenims, darbo rinkai ir visuomenei reikiamų įgūdžių pusiausvyrą. Taip pat mano, kad geresnė įgūdžių ir darbo rinkos poreikių atitiktis turėtų pagerinti aukštos kvalifikacijos ir kompetentingų asmenų galimybes patekti į darbo rinką.

1.2. Suprantama, kad naujoji darbotvarkė ir jos iniciatyvos labiausiai susijusios su esamų problemų sprendimu, daugiausia iš dalies keičiant esamas priemones ir būdus, kad jos būtų geriau taikomos ir geriau veiktų. Tačiau švietimo ir įgūdžių ugdymo srityje reikia inovatyvesnių sprendimų, nes Europai reikia keisti požiūrį į švietimo sektoriaus tikslus, jo veikimą ir jo vietas bei vaidmens visuomenėje suvokimą.

1.3. EESRK pabrėžia, kad klausimų, susijusių su didesniu dalyvavimu darbo rinkoje, besikeičiančių, nepastovių ir sudėtingų darbo rinkų poreikių patenkinimu, taip pat kova su skurdu, nelygybe ir diskriminacija ES, negalima deramai spręsti neatsižvelgiant į susijusias socialines ir lyčių perspektyvas.

1.4. Komitetas prašo Komisijos plačiau išnagrinėti bendrų švietimo ir mokymo, darbo ir socialinių sistemų ir atskirų jų priemonių veikimą ir tarpusavio sąveiką, ypač klausimų, susijusių su aukštesnio lygio išsilavinimu, mokymosi visą gyvenimą vaidmeniu, tarpvalstybiniu judumu, verslumu, kūrybiškumu, inovacijomis, socialiniais ir tarpkultūriniais įgūdžiais, srityje.

1.5. EESRK taip pat norėtų matyti aiškesnes sąsajas tarp naujosios darbotvarkės, Europos semestro ir strategijos „Europa 2020“, visų pirma švietimo bei užimtumo tikslų srityje, taip pat numatyti naujos įgūdžių darbotvarkės vaidmenį atsižvelgiant į 2030 m. darbotvarkę, bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją, žiedinės ekonomikos strategiją, 2016–2019 m. strateginį išpareigojimą siekti lyčių lygybės, socialinių teisių ramstį ir darnaus vystymosi tikslus.

1.6. Komitetas apgailestauja, kad naujojoje darbotvarkėje nenumatyta konkrečių veiksmų, susijusių su svarbiu neformaliojo ir savaiminio mokymosi vaidmeniu ruošiant jaunimą gyvenimui. Be to, verslumas platesne prasme (t. y. kaip iniciatyva) naujojoje darbotvarkėje neakcentuojamas kaip visiems naudingas gyvenimo įgūdis. Šiuo atžvilgiu Komisija taip pat turėtų ypatingą dėmesį skirti laisvosios profesijos reikalingiems specialioms įgūdžiams ⁽¹⁾.

1.7. EESRK negali sutikti su tuo, kad naujai darbotvarkei įgyvendinti nenumatyta jokie naujo finansavimo, ir yra įsitikinęs, kad, net ir kuo veiksmingiausiai pasinaudojus esamomis finansavimo programomis, jų nepakaks darbotvarkės plataus užmojo tikslams pasiekti. Be to, siūlomi darbotvarkės finansavimo šaltiniai, t. y. ESF ir programa „Erasmus+“, jau planuojami ir skirstomi nacionaliniu lygmeniu, todėl kyla dar daugiau neaiškumų dėl jų panaudojimo darbotvarkei įgyvendinti.

1.8. Komitetas palankiai vertina tai, kad darbotvarkėje daug dėmesio skiriama dialogui su socialiniais partneriais ir įmonėmis, ir skatina toliau stiprinti šį dialogą, taip pat dialogą su atitinkamomis pilietinės visuomenės organizacijomis ir organizacijomis, kurios tiesiogiai dirba su paramos gavėjais ir gali įtraukti pažeidžiamus asmenis.

1.9. EESRK mano, kad siūloma įgūdžių garantijos iniciatyva padarys apčiuopiamą poveikį, tik jei bus atsižvelgta į patirtį, įgytą įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą.

1.10. Įgūdžiai skaitmeninėje epochoje ugdomi vykstant spartiems ir kartais radikaliems pokyčiams, kai verslo modeliai gali iš esmės pasikeisti. Todėl EESRK mano, kad nepakanka padėti asmenims įgyti tik būtinausių įgūdžių ir kad būtina užtikrinti, kad įgūdžių garantijų iniciatyva taptų užtikrinta priemone, sudarančia galimybę žmonėms ir juos skatinančia tobulinti įgūdžius, kad būtų pasiektas aukščiausias įmanomas jų lygis. EESRK primygtinai ragina imtis tolesnių priemonių didinti finansavimą, pavyzdžiui, viešąsias ir privačias investicijas, reikalingas sparčiam įgūdžių įgijimui. Taip pat reikėtų išnagrinėti kai kuriose ES valstybėse narėse taikomas priemones, pavyzdžiui, kolektyvines sutartis dėl mokamų mokymosi atostogų.

1.11. Kartu svarbu pripažinti, kad vien tik individualių įgūdžių stiprinimas neturės trokštamo poveikio įsidarbinimo galimybėms, jeigu nebus toliau vystoma glaudžiai tarpusavyje susijusi socialinė, ekonominė ir lyčių politika.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/liberal-professions_en

1.12. EESRK mano, kad tolesnis Europos kvalifikacijų sandaros (EKS) vystymas turėtų būti sutelktas į valstybių narių ir visų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo stiprinimą, įgūdžių ir tolesnio mokymosi kvalifikacijų pripažinimo svarbą, neformaliojo arba savaiminio mokymosi būdu įgytų įgūdžių patvirtinimą ir kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas universaliesiems įgūdžiams. Be to, visų pirma kalbant apie aukšto įgūdžių lygio pasiekimą, svarbu stiprinti neformalųjį ir savaiminį mokymąsi taip, kad juos būtų galima netrukdomai integruoti į esamas formaliojo švietimo ir mokymo sistemas visiems susijusiems suinteresuotiesiems subjektams priimtiniu būdu.

1.13. Būtina užtikrinti, kad pastangos patobulinti EKS neužkrautų pernelyg didelės naštos ir nepadidintų biurokratijos, ir pasiekti didesnę ES kvalifikacijos priemonių, t. y. EKS, ECVET ir EQAVET, suderinamumą. ESCO turėtų remti EKS vystymą ir naudojimą, tačiau būtina užbaigti susiejimo procesus, kad ESCO galėtų prie to prisidėti.

1.14. EESRK tvirtai remia naują sistemą „Europass“, pirmiausia perėjimą nuo dokumentais pagrįstos priemonės „Europass“ naudojimo prie paslaugomis grindžiamos platformos. Jo nuomone, skaidrumas, naudojimo galimybės, prieinamumas ir efektyvumas turėtų būti pagrindiniai jos vystymo varikliai. Būtina užtikrinti, kad atnaujinta sistema „Europass“ būtų prieinama neįgaliesiems.

1.15. Vis dėlto EESRK abejoja, ar etiška naudoti programos „Erasmus+“ lėšas kaip pirminių finansavimo šaltinį. Kartu Komisija turėtų realistiškiau iš naujo įvertinti poveikį biudžetui, ypač kalbant apie finansinį poveikį valstybėms narėms ir visuomenės supažindinimo su nauja sistema „Europass“ poveikį biudžetui.

2. Komisijos pasiūlymo apžvalga

2.1. Komisija patvirtino Naują Europos įgūdžių darbotvarkę, kurios tikslas – užtikrinti, kad žmonės nuo mažumės įgytų kuo daugiau įvairių įgūdžių, ir kuo geriau išnaudoti Europos žmogiškąjį kapitalą, kuris turėtų didinti įsidarbinimo galimybes, konkurencingumą ir augimą Europoje.

2.2. Komisijos skaičiavimais, 70 mln. europiečių neturi pakankamų skaitymo ir rašymo įgūdžių, prastai skaičiuoja, o daugiau kaip 20 % asmenų praktiškai negali dirbti kompiuteriu⁽²⁾, tad jiems kyla nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties pavojus. Kita vertus, daugiau kaip 30 % labai kvalifikuotų jaunų žmonių dirba darbą, neatitinkantį jų gabumų ir lūkesčių, o 40 % Europos darbdavių tikina negalintys rasti darbuotojų, turinčių tinkamų įgūdžių, kurie padėtų skatinti augimą ir diegti inovacijas. Tuo pat metu per mažai žmonių yra verslūs ir jiems trūksta gebėjimų savo verslui pradėti ir prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos reikalavimų.

2.3. Komisija mano, kad, siekiant pagerinti žmonių galimybes gyvenime, paremti tinkamą, integracinį ir tvarų augimą ir darnią visuomenę, būtina kelti įgūdžių lygį, skatinti ugdyti universaliuosius įgūdžius ir rasti būdų, kaip, be kita ko, palaikant dialogą su pramone, geriau numatyti darbo rinkos poreikius. Kad padėtų išspręsti su įgūdžiais susijusias problemas, Komisija siūlo per ateinančius dvejus metus įgyvendinti dešimt iniciatyvų:

- Įgūdžių garantiją, siekiant padėti menkų įgūdžių turintiems suaugusiems įgyti būtinausių raštingumo, skaičiavimo ir skaitmeninių įgūdžių ir siekti vidurinio išsilavinimo,
- Europos kvalifikacijų sandaros peržiūrą, siekiant geriau suprasti kvalifikacijas ir geriau išnaudoti visus Europos darbo rinkoje turimus įgūdžius,
- „Skaitmeninių įgūdžių ir užimtumo koaliciją“, suburiančią valstybes nares ir švietimo, užimtumo bei pramonės sričių suinteresuotuosius subjektus, kad jie sukurtų didelį skaitmeninės srities talentų banką ir užtikrintų, kad asmenys ir darbo jėga Europoje turėtų tinkamų skaitmeninių įgūdžių,

⁽²⁾ Šis skaičius yra didesnis 55–65 m. amžiaus grupėje, nes 50 % šios grupės žmonių neturi pagrindinių IRT naudojimo įgūdžių. EBPO, Suaugusiųjų gebėjimų tarptautinio vertinimo programa (PIAAC), 2015 m. birželio mėn.

- „Sektorių bendradarbiavimo įgūdžių srityje planą“, siekiant pagerinti informacijos apie įgūdžius rinkimą ir spręsti įgūdžių trūkumo konkrečiuose ekonomikos sektoriuose problemą,
- „Trečiųjų šalių piliečių įgūdžių nustatymo šabloną“, siekiant padėti anksti nustatyti ir profiliuoti prieglobsčio prašytojų, pabėgėlių ir kitų migrantų įgūdžius ir kvalifikacijas,
- sistemos „Europass“ peržiūrą, siekiant pasiūlyti geresnes ir lengviau naudojamas priemones, kad žmonės galėtų pristatyti savo įgūdžius ir gauti naudingos tikralaikės informacijos apie įgūdžių poreikius ir tendencijas, kuri galėtų padėti jiems priimti sprendimus dėl karjeros ir mokymosi,
- profesinį rengimą ir mokymą kaip prioritetinį pasirinkimą, padidinant profesinių mokyklų studentų galimybes įgyti darbu pagrįsto mokymosi patirties ir užtikrinti gerų profesinių mokyklų absolventų rezultatų darbo rinkoje propagavimą,
- rekomendacijos dėl bendrųjų gebėjimų peržiūrą, siekiant padėti didesniai skaičiui žmonių įgyti pagrindinių įgūdžių, reikalingų gyvenant ir dirbant XXI amžiuje, ypatingą dėmesį skiriant verslumui ir inovacijomis pagrįstos mąstysenos ir įgūdžių skatinimui,
- iniciatyvą dėl absolventų karjeros stebėsenos, siekiant pagerinti informaciją apie absolventų pažangą darbo rinkoje,
- pasiūlymą išsamiau išnagrinėti geriausią praktiką, kaip veiksmingai spręsti protų nutekėjimo problemą, ir keistis šios praktikos pavyzdžiais.

3. Dokumento taikymo sritis

3.1. Šioje nuomonėje EESRK daugiausia dėmesio skiria pačiai darbotvarkei ir trims darbotvarkėje siūlomoms iniciatyvoms: Įgūdžių garantijų iniciatyvai, Europos kvalifikacijų sandaros peržiūrai ir sistemos „Europass“ peržiūrai.

3.2. Komitetas taip pat reaguoja į Europos Vadovų Tarybai pirmininkaujančios Maltos prašymą pateikti tiriamąją nuomonę dėl „Darbo rinkoje esančių asmenų įgūdžių tobulinimo“. Kadangi sutampa dokumento taikymo sritis ir sfera, Komiteto atsakymas į šį prašymą įtrauktas į šią nuomonę, ją papildant, pateikiant platesnį Komiteto požiūrį į įgūdžių ir įsidarbinimo galimybių socialinį ir su lytimi susijusius aspektus.

4. Bendrosios pastabos dėl darbotvarkės

4.1. Komitetas teigiamai vertina Komisijos pasiūlytą Naują Europos įgūdžių darbotvarkę ir mano, kad ji padės sukurti geresnę visuomenės ir verslo įgūdžių poreikių pusiausvyrą. Nors suprantama, kad naująją darbotvarkę ir jos iniciatyvomis siekiama išspręsti dabartines problemas, daugiausia iš dalies keičiant dabartines priemones, kad būtų pagerintas jų taikymas ir veikimas, EESRK pabrėžia, kad švietimo ir įgūdžių ugdymo srityse reikia diegti inovatyvesnius sprendimus. Daugelyje valstybių narių ir EEE valstybių jau įdiegti įvairūs inovatyvūs metodai, tačiau nevykdoma jų stebėseną ir apie juos neužsimenama darbotvarkėje, jau nekalbant apie jų viešinimą valstybėms narėms.

4.2. EESRK yra įsitikinęs, ir tą įsitikinimą patvirtina palyginti menkas nuo 2009 m. įgyvendinamų ES priemonių veiksmingumas⁽³⁾, kad būtent dabar būtina iš tikrųjų keisti švietimo ir mokymo – formaliojo, neformaliojo ir savaiminio – sektoriaus tikslų bei veikimo ir jo vietos bei vaidmens visuomenėje suvokimo paradigmą, taip pat pripažinti, kad pats švietimas yra našumo veiksnys. Didesnis dėmesys investicijoms į žmogaus raidą yra itin svarbus Europos ateičiai; todėl naujoji darbotvarkė turėtų ne tik iš dalies išspręsti darbo rinkos skirtumų klausimą, bet ir numatyti priemones, kurios sudarytų galimybę kiekvienam asmeniui ES tobulėti, įgyti aukštesnę kvalifikaciją ir lanksčiau rinktis ekonominę veiklą.

⁽³⁾ Pavyzdžiui, Europos Komisija, 2016 m. Švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis, 2016 m. rugsėjo mėn.; Europos politikos centras, *Towards a Europeanisation of Youth Employment Policies? A Comparative Analysis of Regional Youth Guarantee Policy Designs* („Jaunimo užimtumo politikos europeizacija. Lyginamoji regioninės Jaunimo garantijų iniciatyvos politikos projektų analizė“), 2016 m. rugsėjo mėn.

4.3. Įgūdžių gerinimas bei pasiūlos ir paklausos atitiktis, taip pat perkvalifikavimas ir nuolatinis profesinis tobulėjimas yra labai svarbus Europos Sąjungos socialiniams ir politiniams išpareigojimams siekiant didinti dalyvavimą darbo rinkoje ir tenkinant kintančių darbo rinkų poreikius, taip pat kovojant su skurdu, nelygybe ir diskriminacija ES. Šių problemų neįmanoma tinkamai išspręsti neatsižvelgiant į susijusius socialinius ir lyčių aspektus. Vis dėlto Komitetas apgailestauja, kad naujojoje darbotvarkėje sutelktas dėmesys į įgūdžius ir įsidarbinimo galimybes apskritai, tačiau nenustatytos konkrečios priemonės, kuriomis būtų galima išnaudoti ne visą darbo laiką ar mažų garantijų darbą dirbančių asmenų, ekonomiškai neaktyvių moterų, vyresnio amžiaus piliečių ir neįgaliųjų, kurie visi galėtų įnešti reikšmingą indėlį į ES ekonomikos vystymąsi ir augimą, potencialą.

4.4. EESRK nuomone, darbotvarkės planavimo etapu nebuvo atsižvelgta į svarbiausius lyčių skirtumų aspektus⁽⁴⁾, susijusius su įgūdžių ugdymu. Šie aspektai yra: spaudimas moterims imtis priežiūros darbų ir derinti darbą ir šeiminių gyvenimą, diskriminacija, stereotipų formavimas, daugiau moterų, dirbančių nestandartinį darbą, ribotos darbo ne visą darbo laiką pasirinkimo galimybės (todėl kyla perteklinio išsilavinimo rizika, visų pirma profesinio nuvertinimo atvejais) ir studijų sritys, kuriose daug ir vyrų, ir moterų, todėl tikėtina, kad perteklinis išsilavinimas darys jiems neigiamą įtaką darbo rinkoje.

4.5. Darbotvarkėje daug dėmesio skiriama minimalių įgūdžių suteikimui ir menkų bei vidutinių įgūdžių ugdymui, tačiau Komitetas pasigenda platesnio Komisijos požiūrio į bendrų švietimo, darbo ir socialinių sistemų ir atskirų jų priemonių veikimą ir tarpusavio sąveiką. Tokiu ribotu požiūriu neatsižvelgiama į vienodą aukštesnio lygio švietimo ir mokymo klausimų svarbą, taip pat, be kita ko, mokymosi visą gyvenimą, tarpvalstybinio judumo, verslumo, kūrybiškumo, inovacijų, socialinių įgūdžių ir tarpkultūrinio švietimo vaidmenį. Šiuo atžvilgiu Komisija taip pat turėtų ypatingą dėmesį skirti laisvųjų profesijų specialiųjų įgūdžių poreikiams⁽⁵⁾.

4.6. Todėl EESRK primygtinai ragina Komisiją rengiant savo politikos iniciatyvas, ypač susijusias su įgūdžių ugdymu, laikytis suderinto, išsamaus ir nuoseklaus požiūrio. Vienu metu atskirų GD siūlomoms iniciatyvoms, kurios yra glaudžiai susijusios tarpusavyje, nepakankamai veiksmingai koordinuojamos. Geresnis šių priemonių koordinavimas gerokai padidintų jų veiksmingumą ir poveikį.

4.7. Kadangi įgūdžių ugdymas daro svarbų poveikį ekonomikos augimui ir, siekiant užtikrinti tikrą poveikį, Komitetas taip pat norėtų matyti daugiau tiesioginių sąsajų tarp naujosios darbotvarkės, Europos semestro (ypač konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų) ir strategijos „Europa 2020“. Tai visų pirma susiję su jų tikslais švietimo ir užimtumo srityje, taip pat darbotvarkės vaidmeniu, susijusiu su Darbotvarkė iki 2030 m., bendrosios skaitmeninės rinkos strategija, žiedinės ekonomikos strategija, 2016–2019 m. strateginiu išpareigojimu siekti lyčių lygybės, socialinių teisių ramsčiu (visų pirma siūlomomis lyginamųjų kriterijų schemomis) ir darnaus vystymosi tikslais. Sukūrus tokias sąsajas, Darbotvarkė užimtų svarbesnę vietą tarp ES ilgalaikių tikslų ir visa apimančių politikos programų ir taip užsitikrintų strateginės iniciatyvos statusą.

4.8. Komitetas pripažįsta, kad veiksmingas įgūdžių ir darbo rinkos poreikių suderinimas turi esminę reikšmę, nes 30 % jaunųjų europiečių kvalifikacija pernelyg aukšta jų dirbamam darbui, o 40 % darbdavių tikina negalintys rasti darbuotojų, turinčių reikiamų gebėjimų, ir tai negali tęstis. Vis dėlto labai svarbu pasiekti pusiausvyrą tarp įgūdžių atitikties ir kokybiškų darbo vietų kūrimo, taip pat pabrėžti tarpvalstybinio judumo svarbą kaip įgūdžių pasiūlos ir paklausos derinimo būdą, kad visuomenė būtų visiškai funkcionali ir veiksminga.

4.9. Naujojoje darbotvarkėje pabrėžiama tiek integracijos, tiek įgūdžių, suteikiančių daugiau įsidarbinimo galimybių, įgijimo svarba. Be to, nors joje daugiausia dėmesio skiriama pramonės poreikiams, EESRK nuomone, daugiau dėmesio taip pat reiktų skirti įgūdžiams, kurie apskritai yra naudingesni visuomenei. Įgūdžiai yra bendrai naudingi asmeniui ir visai visuomenei, pavyzdžiui, universalieji, perleidžiamieji ar socialiniai emociniai įgūdžiai (pvz., kritinis ir kūrybinis mąstymas, socialinė, pilietinė ir kultūrinė kompetencija)⁽⁶⁾. Komitetas taip pat apgailestauja, kad naujojoje darbotvarkėje neišskiriamas

⁽⁴⁾ Tarptautinė darbo organizacija, *Skills mismatch in Europe* („Įgūdžių neatitiktis Europoje“), statistinių duomenų suvestinė, 2014 m. rugsėjo mėn.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/liberal-professions_en

⁽⁶⁾ EESRK nuomonė dėl kūrybingumo, verslumo ir judumo skatinimo švietimo ir mokymo srityje (OL C 332, 2015 10 8, p. 20).

verslumas (plačiaja prasme, t. y. iniciatyvumas) kaip visiems asmenims naudingas gyvenimo įgūdis.

4.10. Be to, EESRK dar kartą pabrėžia prarastą daugybės milijardų eurų vertės galimybę, neskyrus pakankamos paramos moterų verslumui ⁽⁷⁾. Verslu užsiimančios moterys kuria darbo vietas, inovacijas ir ugdo naujus įgūdžius visuose pramonės sektoriuose. Jos taip pat yra iniciatyvios socialinio verslumo srityje, stiprina ir skatina bendruomenę ir socialines inovacijas ⁽⁸⁾.

4.11. EESRK pripažįsta, jog gyvybiškai svarbu užtikrinti, kad visi jauni žmonės turėtų pagrindinių įgūdžių, tačiau apgailestauja, kad naujojoje darbotvarkėje per mažai dėmesio skiriama neformaliajam ir savaiminiam mokymuisi, kurie atlieka svarbiausią vaidmenį rengiant jaunus žmones gyvenimui. Įgūdžiai ir kompetencija, įgyta formaliojo švietimo ir mokymo sistemose, suteikia jaunimui tiek galimybę įsidarbinti, tiek įnešti savo indėlį į plačiąją visuomenę. Dauguma bendravimo, kultūrinių, vadybos ir asmeninių įgūdžių, kurių ieško darbdaviai, įgyjama per neformalųjį ir savaiminį mokymąsi, todėl šiuos gebėjimus reikia patvirtinti ir pripažinti ⁽⁹⁾.

4.12. Atsižvelgdamas į tai, kad pirmenybė teikiama finansinėms investicijoms į mokymosi dalykus, kurie laikomi svarbesniais nacionalinės ekonomikos augimui, Komitetas mano, kad naująja darbotvarkė Vyriausybės neturėtų būti skatinamos nesilaikyti Bolonijos proceso Bukarešto komunikate prisiimtų išsipareigojimų užtikrinti deramą aukštojo mokslo finansavimą. Toks dalykų skirstymas gali būti žalingas kitoms švietimo sritims ir apriboti bendras galimybes įgyti išsilavinimą ir bendresnio pobūdžio įgūdžių.

4.13. Norint sudaryti dar palankesnes sąlygas jaunimo integracijai į šiandieninę darbo rinką, valstybės narės taip pat turėtų iš naujo prisiimti išsipareigojimus pagal bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą („ET 2020“) ir 2006 m. Oslo darbotvarkę, kurios tebėra labai aktualios ir šiandieną. Be tolesnės pažangos mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityse ir praktinių įgūdžių, bus sunku gerinti profesinį rengimą ir mokymą bei pameistrystės sistemas.

4.14. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad nacionalinės švietimo sistemos yra pirmasis lygmuo, atsakingas už veiksmingą ir gerai veikiančią švietimą ir mokymą; todėl atsakomybė už pagrindinių gebėjimų užtikrinimą tenka valstybių narių Vyriausybėms. Todėl labai svarbu, kad Komisija iš naujo įvertintų, ar naujoji darbotvarkė sudarys galimybę atlikti ir skatinti reikiamus pakeitimus nacionaliniu lygmeniu ir iš tikrųjų padės valstybėms narėms geriau pasinaudoti esamomis lėšomis. Vis dėlto svarbu palaikyti nacionalinį Vyriausybių ir suinteresuotųjų subjektų konsultacijų mechanizmą, siekiant stiprinti socialinį dialogą, skatinti bendradarbiavimą, užtikrinti veiksmingą geriausios praktikos sklaidą ir spartų grįžtamosios informacijos bei atitinkamų duomenų rinkimą.

4.15. Tačiau Komitetui kelia rūpestį tai, ar siūlomos iniciatyvos nepraras savo vertingumo, nes iš tikrųjų Europos šalyse krizė dar nesibaigė. Mažinant biudžetą, ypač švietimui ir mokymui skiriamas lėšas, gali būti sunkiau šalinti nevienodas jaunimui sudaromas pradines sąlygas ir skatinti visiems skirtą kokybišką švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą.

4.16. EESRK negali pritarti tam, kad naujosios darbotvarkės įgyvendinimui užtikrinti nenumatyta nauja finansavimo sistema. Jis siūlo įtraukti darbotvarkę į didelio poveikio makroekonominę programą, kurioje investavimas į žmonių įgūdžius ir gebėjimus būtų laikomas ne sąnaudomis, o investicija, kuri ilgainiui duos teigiamų rezultatų.

⁽⁷⁾ EESRK nuomonė dėl moterų verslininkių (OL C 299, 2012 10 4, p. 24).

⁽⁸⁾ 10 šalių atvejų tyrimai dėl moterų socialinio verslumo poveikio Europoje buvo išanalizuoti įgyvendinant Europos moterų lobistinės organizacijos projektą *WESstart*.

⁽⁹⁾ EESRK nuomonė *ES politika ir savanoriška veikla* (OL C 181, 2012 6 21, p. 150).

4.17. EESRK yra įsitikinęs, kad net ir kuo veiksmingiausiai pasinaudojus esamomis finansavimo programomis, jų nepakaks darbotvarkės platus užmojo tikslams pasiekti. Todėl, be dokumente numatytų galimų pakeitimų atliekant 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos laikotarpio vidurio peržiūrą, reikės papildomo finansavimo. EESRK taip pat ragina valstybes narės didinti išlaidas švietimui ir užtikrinti, kad jos būtų veiksmingai panaudojamos. Komiteto nuomone, valstybių narių lėšos švietimo ir mokymo išlaidoms padengti neturėtų būti įtrauktos į sistemą, taikomą apskaičiuojant jų biudžeto deficitą.

4.18. Be to, Komitetas pabrėžia, kad siūlomi naujosios darbotvarkės finansavimo šaltiniai, t. y. ESF ir programa „Erasmus +“, jau planuojami ir skirstomi nacionaliniu lygmeniu, todėl kyla dar daugiau neaiškumų dėl jų panaudojimo darbotvarkės įgyvendinimui.

4.19. Komitetas teigiamai vertina tai, kad naujojoje darbotvarkėje daug dėmesio skiriama dialogui ir konsultacijoms su socialiniais partneriais ir įmonėmis, ir skatina toliau stiprinti šį dialogą pagal *Naujos socialinio dialogo pradžia* ⁽¹⁰⁾ iniciatyvą, taip pat ir valstybėse narėse, kad būtų geriau derinama įgūdžių pasiūla ir paklausa ir sudarytos geresnės sąlygos kvalifikuotiems darbuotojams patekti į darbo rinką. Taip pat svarbu pripažinti ir remti pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį dėl jų didelės patirties teikiant paslaugas pagal socialinių įmonių programas ir pasirengimo ugdyti socialinio verslumo įgūdžius, kurie yra svarbus kertinis darbotvarkės akmuo. Be to, ir visų pirma kalbant apie verslumo bei verslumo įgūdžių panaudojimą, svarbu į dialogą įtraukti profesines atstovaujamas organizacijas.

4.20. EESRK taip pat pabrėžia, kad būtina daugiau dėmesio skirti tikslinėms priemonėms, skirtoms nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, įskaitant neįgaliuosius. Tai apima duomenų rinkimą nacionaliniu lygmeniu, kad būtų įvertintas dabartinių priemonių poveikis tikslinėms grupėms ir įsitikinta, kad šios priemonės pritaikytos specialiesiems besimokančiųjų poreikiams prieinamumo, trukmės ir rezultatų atžvilgiu. Vadinas, reikia bendradarbiauti su sprendimus priimančiais asmenimis, organizacijomis ir asociacijomis, tiesiogiai dirbančiomis su potencialiais naudos gavėjais. Kai kurios iš šių asociacijų gana mažos, todėl jos negali gauti ES dotacijų. Todėl reikėtų surasti būdų, kaip jos galėtų lengviau gauti šią finansinę paramą.

5. Dėl pasiūlymo sukurti įgūdžių garantijų iniciatyvą

5.1. EESRK yra įsitikinęs, kad siūloma įgūdžių garantijų iniciatyva padarys apčiuopiamą poveikį, tik jei bus atsižvelgta į patirtį, įgytą įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą (t. y. vengiama dubliavimo, užtikrinamas didesnis nuoseklumas). Visų pirma įgūdžių garantijų iniciatyva turėtų būti siekiama užtikrinti greitesnį įgyvendinimą, ji turi būti susieta su socialinėmis paslaugomis, būti atviresnė partnerystei su įmonėmis, socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis bei lankstesnė, kad ja galėtų pasinaudoti specialiujų integracijos poreikių turintys asmenys. Be to, būtina, kad įgūdžių garantijų iniciatyva būtų laikoma darbo rinkai skirta pridėtinės vertės intervencine priemone, o ne vien priemone darbo vietoms kurti.

5.2. Komitetas jau pabrėžė ⁽¹¹⁾, kad įgūdžiai skaitmeninėje epochoje ugdomi vykstant spartiems ir kartais radikaliems pokyčiams, kai verslo modeliai gali iš esmės pasikeisti. Jau matyti tam tikras skaitmeninimo poveikis užimtumui, o įvairūs skaičiavimai rodo, kad kyla pavojus, jog per ateinančius dvidešimt metų maždaug 50 % darbo vietų, kurioms šiuo metu reikia vidutinės kvalifikacijos darbuotojų, gali pakeisti skaitmeninės technologijos ir kad ateityje darbuotojams kas penkerius metus reikės taikyti išsamias persikvalifikavimo priemones ⁽¹²⁾. Todėl dar svarbesnis nuoseklus požiūris į persikvalifikavimą ir mokymąsi visą gyvenimą ir glaudus bendradarbiavimas su įmonėmis, socialiniais partneriais ir suinteresuotaisiais subjektais. EESRK primygtinai ragina imtis tolesnių priemonių didinti finansavimą, pavyzdžiui, viešąsias ir privačias investicijas, reikalingas sparčiam įgūdžių įgijimui. Taip pat reikėtų išnagrinėti kai kuriose ES valstybėse narėse taikomas priemones, pavyzdžiui, kolektyvines sutartis dėl mokamų mokymosi atostogų.

⁽¹⁰⁾ *Nauja socialinio dialogo pradžia*, Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujančios valstybės narės, Europos Komisijos ir Europos socialinių partnerių pranešimas 2016 m. birželio 27 d.

⁽¹¹⁾ EESRK nuomonė dėl skaitmeninimo poveikio paslaugų pramonei ir užimtumui (OL C 13, 2016 1 15, p. 161).

⁽¹²⁾ Pvz., J. Bowles, *The computerisation of European jobs who will win and who will lose from the impact of new technology onto old areas of employment?* („Europos darbo vietų kompiuterizavimas. Kas laimės ir kas pralaimės dėl naujų technologijų poveikio tradicinėms užimtumo sritims?“), 2014; C. M. Frey, M. Osborne, *The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?* („Užimtumo ateitis. Kokių mastu gali būti kompiuterizuojamas darbo vietas?“), 2013; M. Pajarinen, P. Rouvinen, A. Ekeland, *Computerization Threatens One-Third of Finnish and Norwegian Employment* („Dėl kompiuterizavimo kyla grėsmė trečdaliui darbo vietų Suomijoje ir Norvegijoje“), ETLA, 2015.

5.3. Todėl EESRK mano, kad nepakanka padėti asmenims įgyti tik minimalių įgūdžių, ir būtina užtikrinti, kad Įgūdžių garantijų iniciatyva taptų užtikrinta priemone, kurią naudodami asmenys galėtų tobulinti įgūdžius, kad būtų pasiektas aukščiausias įmanomas jų lygis. Šia Garantijų iniciatyva turėtų būti siekiama ne tik stiprinti pagrindinius įgūdžius, bet ir sudaryti galimybes įgyti aukštesnę kvalifikaciją ir platesnį įgūdžių spektrą. Kitaip šie asmenys, ypač moterys⁽¹³⁾ ir vyresnio amžiaus asmenys, liks be darbo arba jiems teks dirbti žemos kvalifikacijos reikalaujančius darbus, kurių skaitmeniniame pasaulyje lieka vis mažiau.

5.4. Kartu svarbu pripažinti, kad vien tik individualių įgūdžių gerinimas neturės pageidaujamo poveikio įsidarbinimo galimybės, jeigu nebus toliau vystoma glaudžiai tarpusavyje susijusi socialinė, ekonominė ir lyčių politika. Tai visų pirma pasakytina apie politikos sritis, susijusias su paslaugomis, suteikiančiomis galimybę derinti profesinį ir asmeninį gyvenimą, verslumo skatinimu, pagalbėmis paslaugomis sunkumų patiriantiems vienišioms tėvams, kokybiškų, prieinamų ir nebrangių visą darbo dieną veikiančių vaiko priežiūros įstaigų užtikrinimu, kaip vienu iš svarbiausių variklių, skatinančių moteris ir vyrus dalyvauti darbo rinkoje, ir tinkamų vyresnio amžiaus asmenų priežiūros paslaugų prieinamumu ir kt.⁽¹⁴⁾

5.5. EESRK atkreipia dėmesį į esminių socialinių partnerių ir jų veiklos vaidmenį⁽¹⁵⁾ tobulinant įgūdžius ir plėtojant politiką. Komitetas taip pat mano, kad turėtų būti aktyviau propaguojamas atitinkamų pilietinės visuomenės organizacijų vaidmuo, atsižvelgiant į jų didelę patirtį taikant priemones, padedančias asmenims, negalintiems šiuo metu patekti į darbo rinką, įgyti įgūdžių. Šios grupės pirmiausia yra siejamos su žemesniu kvalifikacijos lygiu ir turi silpnesnius ryšius su kitais įgūdžių lavinimo paslaugų teikėjais, pavyzdžiui, valstybinėmis užimtumo tarnybomis, formaliojo švietimo ir mokymo paslaugų teikėjais ir kt. Be to, atsižvelgiant į didelę paslaugų naudotojų, neretai turinčių sudėtingų poreikių, įvairovę, kurios suburia pelno nesiekiančius profesinės integracijos paslaugų teikėjai, akivaizdu, kad pilietinės visuomenės organizacijos yra pasirengusios pasiūlyti specialių mokymosi programų, kurios yra vienas iš trijų Įgūdžių garantijų iniciatyvos ramsčių. Jei žemos kvalifikacijos asmenys yra pagrindinė Įgūdžių garantijų iniciatyvos tikslinė grupė, tai pilietinės visuomenės organizacijos turėtų būti pripažįstamos vienu pagrindiniu jos įgyvendinimo partnerių.

5.6. EESRK mano, kad valstybė, įmonės, besimokantieji ir švietimo paslaugų teikėjai turėtų tarpusavyje dalytis vaidmenimis ir atsakomybe, susijusia su kvalifikacijos įgijimu ir antros galimybės bei įgūdžių gerinimo programomis, o veikla turėtų būti grindžiama sėkmingu bendradarbiavimu. Tačiau vis dar neaišku, kokių paskatų reikia darbdaviams ir darbuotojams, kad jie imtųsi šio vaidmens ir dalytųsi atsakomybe keliant kvalifikaciją.

6. Dėl Pasiūlymo peržiūrėti Europos kvalifikacijų sandarą

6.1. EESRK mano, kad toliau plėtojant EKS daugiausia dėmesio reikėtų skirti valstybių narių, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimui stiprinti, kad būtų didinamas pasitikėjimas vieni kitų kvalifikacijų sandara ir švietimo kokybės sistemomis. Laikantis mokymosi visą gyvenimą principų, svarbu turėti galvoje įgūdžių ir kvalifikacijų pripažinimo svarbą tolesniam mokymuisi, o ne tik darbo rinkai. Suteikiant oficialią kvalifikaciją visada reikia rasti būdą patvirtinti įgūdžius, įgytus neformaliojo ir savaiminio mokymosi, ypač atsižvelgiant į universaliuosius įgūdžius. Tai yra tik būdas įgyti žinių skirtingais ir lankstesniais mokymosi būdais, kuriems tvirtą pagrindą suteikia pagrindiniai mokymosi rezultatų principai ir kvalifikacijų sistemos.

6.2. Derėtų pažymėti, kad, nors Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorius (ESCO) turi didelį potencialą, jis vis dar kuriamas ir dėl jo valstybėms narėms kyla neaiškumų. ESCO turėtų remti EKS vystymą ir naudojimą, tačiau būtina užbaigti susiejimo procesus, kad ESCO galėtų prie to prisidėti.

6.3. Komitetas sutinka, kad būtina gerinti skirtingų kvalifikacijų supratimą ir palyginamumą. Šiuo požiūriu džiugina tai, kad atliekant siūlomą peržiūrą pagrindinis dėmesys bus sutelktas į EKS skaidrumo ir nuoseklumo didinimą. Tačiau labai svarbu užtikrinti, kad pastangos patobulinti EKS neužkrautų pernelyg didelės naštos ir nesukurtų biurokratinių kliūčių.

⁽¹³⁾ Europos Komisijos veiksmų planas „Nauja pradžia sprendžiant dirbančių šeimų profesinio ir asmeninio gyvenimo suderinimo pusiausvyros problemas“, 2015 m. rugpjūčio mėn.

⁽¹⁴⁾ EESRK nuomonė dėl moterų užimtumo ir ekonomikos augimo (OL C 341, 2013 11 21, p. 6).

⁽¹⁵⁾ Bendroje Europos socialinių partnerių veikloje daugiausia dėmesio skiria profesiniam rengimui ir mokymui, ypač pameistrystei, investicijoms į švietimą ir mokymą, mokyklos nebaigusiu asmenų problemos sprendimui ir geresnių mokymosi rezultatų siekimui.

6.4. EESRK pabrėžia, kad, visų pirma kalbant apie aukšto lygio įgūdžių įgijimą, dar reikia daug nuveikti siekiant stiprinti neformalųjį ir savaiminį mokymąsi, kad juos būtų galima be kliūčių integruoti į esamas formaliojo švietimo ir mokymo sistemas taip, kad tai būtų priimtina visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams. Šiuo metu tokia integracija yra labai ribota, nes nėra bendrai pripažintų lygiavertiškumo apibrėžčių, trūksta tarpusavio pasitikėjimo nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis, be to, nacionalinių kvalifikacijų sandarų ir EKS tarpusavio atitikties lygiai labai skiriasi.

6.5. EESRK taip pat rekomenduoja užtikrinti didesnę ES kvalifikacijos priemonių, t. y. EKS, ECVET ir EQAVET, suderinamumą.

7. Dėl pasiūlymo peržiūrėti sistemą „Europass“

7.1. EESRK tvirtai remia naują sistemą „Europass“, kuri pirmiausia skirta dokumentais pagrįstą priemonę „Europass“ paversti paslaugomis grindžiama platforma.

7.2. Komiteto nuomone, skaidrumas, naudojimo galimybės, prieinamumas ir veiksmingumas turėtų būti pagrindinė Europos lygmens platformos, kuria naudodamiesi asmenys gali naudotis įvairiomis paslaugomis, sukūrimo varomoji jėga. Būtina užtikrinti, kad nauja sistema „Europass“ būtų prieinama neįgaliesiems. Taip pat svarbu atsižvelgti į informacijos prieinamumą fizinės aplinkos požiūriu, nes kai kurių rūšių negalia trukdo naudotis informacinėmis technologijomis ir tokiais atvejais reikia sudaryti sąlygas naudotis specialiais priegigos taškais ir kitais alternatyviais priegigos metodais.

7.3. EESRK abejoja dėl to, ar etiška naudoti programos „Erasmus+“ lėšas, t. y. 2 500 000 EUR, kaip pirminį internetinių paslaugų, skirtų įgūdžių ir kvalifikacijų reikmėms, kūrimo šaltinį. Be to, Komitetas primygtinai ragina Komisiją realistiškiau iš naujo įvertinti poveikį biudžetui, nes dėl didesnės surinktos informacijos aprėpties ir su tuo susijusio poreikio tobulinti savo duomenų teikimo priemones ir kanalus bus daromas finansinis poveikis valstybėms narėms.

7.4. Komiteto nuomone, taip pat svarbu įvertinti visuomenės supažindinimo su nauja sistema „Europass“ poveikį biudžetui, nes naujos sistemos sėkmė labai priklauso ne tik nuo kokybės gerėjimo ir paslaugų skaičiaus didėjimo, bet ir nuo aktyvaus vartotojų skaičiaus didėjimo.

Bruselis, 2017 m. vasario 22 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

PRIEDAS

Susijusių EESRK nuomonių pavyzdžiai

- SOC/555 — Visiems skirtas aukštos kokybės švietimas (2017 m.)
 - SOC/552 — Programos „Erasmus+“ laikotarpio vidurio vertinimas, dar rengiama (2017)
 - SOC/524 — Europą kuriantys universitetai, 2015 m.
 - SOC/523 — Nacionalinių dualinio mokymo sistemų tobulinimas, 2015 m.
 - SOC/521 — Neformaliojo mokymosi ir savišvietos būdu įgytų įgūdžių ir kvalifikacijų patvirtinimas. Praktinis organizuotos pilietinės visuomenės indėlis, 2015 m.
 - SOC/518 — Kūrybingumo, verslumo ir judumo skatinimas švietimo ir mokymo srityje, 2015 m.
 - CCM/136 — Skaitmeninimo poveikis paslaugų pramonei ir užimtumui vykstant pramonės pokyčiams, 2015 m.
 - SOC/502 — Moterys ir mokslas, 2014 m.
 - SOC/499 — Stažuočių kokybės sistema, 2014 m.
 - SOC/493 — Atviresnis švietimas, 2014 m.
 - CCM/118 — Jaunimo įsidarbinimo galimybės. Mokymo ir pramonės poreikių derinimas griežto taupymo laikotarpiu, 2014 m.
 - SOC/486 — Moterų užimtumas ir ekonomikos augimas, 2013 m.
 - SOC/476 — Švietimo persvarstymas, 2013 m.
 - INT/679 — Veiksmų planas „Verslumas 2020“, 2013 m.
 - SOC/469 — Įmonių vaidmuo Europos Sąjungos švietimo srityje, 2013 m.
 - SOC/446 — Moterys verslininkės, 2012 m.
 - SOC/439 — Neįgalus jaunimas, 2012 m.
 - SOC/438 — „Erasmus visiems“, 2012 m.
 - SOC/431 — ES politika ir savanoriška veikla, 2012 m.
 - SOC/429 — Europos aukštojo mokslo sistemų modernizavimo darbotvarkė, 2012 m.
 - SOC/421 — Jaunimo užimtumas, profesinės kvalifikacijos ir judumas, 2012 m.
 - SOC/409 — Profesinio mokymo po vidurinės mokyklos patrauklumo didinimas, 2012 m.
 - SOC/404 — Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė, 2011 m.
-